

Роль ООН у розподілі Кореїської держави

Олена ОСМОЛОВСЬКА, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Інституту історичної освіти НПУ імені М. П. Драгоманова, м. Київ;

Ольга МОКІЙЧУК, студентка V курсу Інституту історичної освіти НПУ імені М. П. Драгоманова, м. Київ

Після російсько-японської війни 1904–1905 років Японія встановила протекторат над Кореєю, а у 1910 році анексувала її. Період японської окупації Кореї завершився в 1945 році, після поразки Японії в Другій світовій війні.

Для роззброєння японських військ Корею було розділено вздовж 38-ї паралелі, яка визначала розмежування зон дій радянських та американських військ. Південну частину зайняли війська США, а північну – армія СРСР. Поділ країни на зони окупації був підтверджений актом про капітуляцію імператорської Японії від 2 вересня 1945 р. Відповідно до постанов Ялтинської (лютий 1945 року) і Потсдамської (липень–серпень 1945 року) конференцій великих держав Корея була поділена по 38-й паралелі на зони відповідальності СРСР і США. На Московській нараді міністрів закордонних справ СРСР, США і Великобританії в грудні 1945 року було прийнято рішення про встановлення опіки над Кореєю на 5 років і сприяння політичним силам країни у створенні єдиної демократичної незалежної держави.

Але зусилля американсько-радянської комісії з корейського питання були приречені на невдачу вже тому, що наміри цих країн стосовно Кореї були зовсім різними. 17 вересня 1947 року США вирішили винести питання про об'єднання Кореї на міжнародну арену. Відтак корейське питання з американсько-радянського контролю перейшло під контроль ООН [2, 61–62].

Генеральна Асамблея ООН в жовтні 1947 року почала обговорення корейського питання.

У ході дискусії на Генасамблеї СРСР висунув пропозицію про одночасне виведення з Кореї радянських і американських військ і запрошення представників корейського народу для участі в обговоренні питання про Корею. Маючи більшість в ООН, Сполучені Штати домоглися відхилення радянської пропозиції. Генеральна Асамблея прийняла резолюцію про створення Тимчасової Комісії ООН по Кореї, якій було доручено контролювати проведення виборів в обох зонах Кореї і створення корейського уряду. Дуже важливим пунктом прийнятої резолюції було те, що вибори мали проводитися на основі пропорційного представництва північної і південної зони. Це автоматично забезпечувало перевагу для тих сил на півдні, які підтримувалися США (населення Південної Кореї за чисельністю приблизно в півтора рази перевищувало населення Північної Кореї) [3, 213].

По суті, США пропонували проведення виборів окупаційною владою в кожній із зон їх відповідальності 31 березня 1948 року під наглядом комісії ООН у Кореї. Далі передбачалося утворення Національних зборів і уряду, формування урядом власних збройних сил, а після цього виведення іноземних військ згідно з угодою між національним урядом і окупаційною владою. Національні збори і уряд мали бути сформовані пропорційно до чисельності населення, що вже з самого початку давало дві третини голосів Південній Кореї [2, 62].

На Півдні рішення про проведення виборів до Національних зборів було сприйнято неоднозначно. Політичні сили, орієнтовані на США, підтримали цю ідею, та багато політичних організацій виступили проти сепаратних виборів. У різних районах Південної Кореї були організовані масові виступи, а на острові Чечжудо лівими силами було організовано збройне повстання, яке зірвало проведення там виборів [4, 214].

На 112 сесії Генеральної Асамблеї ООН 14 листопада 1947 року американській делегації і представникам союзних з США держав вдалося відхилити радянські пропозиції щодо виведення іноземних військ з території Кореї і провести свою резолюцію. Ця резолюція передбачала створення тимчасової комісії ООН у справах Кореї, якій доручалося контролювати проведення виборів. Комісія складалася з представників Австралії, Індії, Канади, Сирії, України, Філіппін, Франції і гомінданівського Китаю. Вона, як писала газета «Правда» (30 жовтня 1947 року), мала надавати радянській та американській адміністраціям і корейським організаціям *«консультації та поради щодо кожної дії, пов'язаної з утворенням незалежного корейського уряду і виведенням військ»* і забезпечувати під своїм патронатом проведення в Кореї виборів *«не пізніше 31 березня 1948 року»* на основі таємного голосування. Підконтролем цієї комісії Національні збори мали *«в найкоротший термін після виборів зібратися, щоби сформувати національний уряд»*.

Однак тимчасова комісія ООН не змогла забезпечити рівні права Півночі і Півдня і не сприяла створенню загальнокорейського уряду, а з перших кроків узяла курс на формування органу влади, бажаного США. Протести Півночі і демократичних сил проти нерівноправних умов, запропонованих тимчасовою комісією ООН, призвели лише до того, що вона не змогла виконати свої функції і звернулася за допомогою до міжсесійного комітету Генеральної Асамблеї ООН. Міжсесійний комітет рекомендував тимчасовій комісії провести вибори до вищого законодавчого органу – Національних зборів – лише в Південній Кореї і вніс відповідний проект резолюції до Генеральної Асамблеї ООН. На практиці це означало прийняття американської резолюції і мало згубні наслідки для Кореї. Передбачаючи формування уряду Південної Кореї, що неминуче вело до створення національного уряду і на Півночі, резолюція спричиняла поділ Кореї замість того, щоб підтримати створення єдиної незалежної демократичної держави [2, 63–66].

Політичні партії та громадські організації Північної і Південної Кореї на початку квітня 1948 на нараді в Пхеньяні піддали різкому засудженню рішення ООН про проведення виборів. На нараді було прийнято звернення до урядів СРСР і США одночасно вивести свої війська з Півночі і Півдня і дати корейському народу можливість самостійно організувати всезагальні вибори і створити демократичний уряд, що проголосило б утворення незалежної корейської держави.

30 квітня 1948 року в Пхеньяні відбулася нова зустріч керівників понад сорока основних політичних партій і громадських організацій Північної і Південної Кореї. У цій зустрічі взяли участь керівники півночі: Кім Ір Сен, Кім Ду Бон, Пак Хон Ен, – а також такі видатні південнокорейські діячі правого спрямування: Кім Гу, Кім По Сік, Ан Дже Хон та інші. Представники Півночі і Півдня висловилися за негайне одночасне виведення всіх іноземних військ з Корейського півострова і заявили, що вони не визнають результати

сепаратних виборів і не підтримають уряд, який буде створено після проведення виборів [5, 215–216].

10 травня 1948 року Південна Корея провела вибори до Національних зборів, які в короткий термін, вже 12 червня, ухвалили конституцію, обрали президентом Лі Син Мана, сформували уряд і 15 серпня проголосили Республіку Корея як єдину законну державу всього корейського народу. Глава адміністрації США в Південній Кореї офіційно заявив про припинення своїх повноважень. Незабаром США встановили з Республікою Корея дипломатичні відносини, їх приклад підтримали гомінданівський Китай та Філіппіни.

Через деякий час, 25 серпня 1948 року, Північна Корея провела вибори до Верховних народних зборів Кореї. 29 серпня на сесії Верховних народних зборів було проголошено створення Корейської Народно-Демократичної Республіки [6, 474]. Це означало, що на території раніше єдиної Кореї з цього часу існують дві держави з різним соціально-економічним ладом. Історики і політики багатьох країн, особливо наближених до США, в тому числі й Південної Кореї, стверджують, що в розколі Кореї лівова частка вини належить СРСР. Та слід зазначити, що чимало політиків, політологів, істориків – і південнокорейських також – дотримуються іншої думки. Так, південнокорейський політолог Кім Хак Джун акцентує увагу на тому, що США передали подальше вирішення проблеми Кореї ООН і при цьому практично запропонували їй провести вибори до Національних зборів Кореї *«тільки там, де це можливо»*, тобто фактично підштовхнули ООН на розділення Кореї. Якби США справді мали намір об'єднати Корею, то, використовуючи свій вплив в ООН, змогли б домогтися проведення загальних виборів на всій території Кореї. Таким чином, американська пропозиція передати проблему Кореї для вирішення в ООН зіграла негативну роль і сприяла роз'єднанню Кореї.

Створений під егідою ООН, яка перебувала тоді у повній залежності від США, уряд Південної Кореї у світовій спільноті не мав змоги здійснювати свою незалежну політику. Так само і уряд КНДР, утворений на Півночі Кореї, був позбавлений можливості проводити самостійну політику – він перебував під впливом СРСР і світової соціалістичної системи.

Після утворення двох держав головним питанням став не пошук шляхів об'єднання Кореї, а з'ясування, чий уряд є законно обраним. Уряд Південної Кореї у питанні об'єднання виходив з того, що утворений за допомогою ООН режим є єдиним законним, і саме тому, згідно з рішенням Генеральної Асамблеї ООН, необхідно провести довибори і Національні збори у північній частині Кореї під наглядом Комісії ООН. Звідси впливало, що північна частина країни незаконно захоплена комуністичним режимом, отже має бути звільнена. Президент Лі Син Ман підкреслював, що об'єднання означає *«возз'єднання території»*, і воно має здійснюватися *«шляхом походу на Північ»*. Лі Син Ман вважав, що збройні зіткнення між Півднем і Північчю неминучі і попросив допомоги США у питаннях озброєння. Окрім того, він заявив, що розділення Кореї це те саме, що *«ампутація частини здорового тіла»*, а тому тільки збройним шляхом можна вирішити проблему об'єднання, і що Південна Корея готова до боротьби. Але США не підтримали цю ідею.

Щодо Північної Кореї, то, як вже зазначалося, Пхеньян оголосив північно-корейський уряд єдиним законно обраним, а Сеул, столицю Південної

Кореї, столицею КНДР. Законність північно-корейського уряду визнали соціалістичні країни, відтак виникли юридичні підстави для можливого втручання в південнокорейські справи, що дозволяло північнокорейській владі досить гостро поставити питання про звільнення території Півдня від влади незаконного уряду. СРСР, який ще до утворення КНДР зумів створити збройні сили на Півночі, у той же рік, 18 вересня, через дипломатичні канали повідомив американців про виведення своїх військ з Північної Кореї та запропонував одночасно вивести й американські війська з Південної Кореї.

З іншого боку, США 20 вересня того ж року заявили, що у якомога коротші строки виведуть свої війська і 28 вересня у посланні до СРСР наголосили на тому, що «уряд США вважає виведення американських військ з території Кореї частиною більш масштабного питання, ніж об'єднання та незалежність Кореї». Після цього США у квітні 1949 року через свого посла передали урядові Південної Кореї повідомлення про виведення своїх військ і до 29 липня завершили цей процес.

Виведення з країни радянських та американських військ об'єктивно створювало сприятливі можливості для форсування вирішення корейської проблеми, але, на превеликий жаль, обидві сторони, кожна вважаючи свій уряд законним, не скористалися з доброї нагоди для возз'єднання країни. Все частіше уздовж 38-ї паралелі траплялися збройні сутички, котрі потім переросли у війну [1, 56–63].

Отже, США у 1947 році передали корейську проблему на розгляд ООН з метою досягти об'єднання внаслідок виборів. Вибори були проведені на Півдні в 1948 році, але комісії не дозволили функціонувати на Півночі, і в результаті було створено уряд, який претендував на управління всією Кореєю, але не мав ні впливу, ні органів влади на Півночі. Після виведення американських і радянських військ Корея стала державою з двома урядами.

Утворення двох корейських держав означало крах мрії корейського народу про формування єдиного уряду і узаконило розділення країни. Складне переплетіння міжнародних інтересів і тенденцій поряд з внутрішньополітичними особливостями розвитку двох держав породили корейську проблему, яка нерозривно пов'язана з питанням збереження миру та безпеки, і не лише в регіоні Північно-Східної Азії, а й в усьому світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ли Г. Б. История Кореи: новая трактовка / Г. Б. Ли. – М. : «ТИД «Русское слово – РС», 2000. – 464 с.
2. Кошкин А. А. Вступление СССР в войну с Японией в 1945 году. Политический аспект / А. А. Кошкин // Новая и новейшая история. – М., 2011. – № 1. – С. 58–62.
3. Курбанов С. О. История Кореи: с древности до начала XXI в. / С. О. Курбанов. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2009. – 680 с.
4. Тихонов В. М., Кан Мангиль История Кореи: В 2 т. : Двадцатый век. / Ред., пер. с кор., сост. хрон. табл., сост. указ. Т. М. Симбирцевой ; общ. ред., прим. В. М. Тихонова. – М. : Наталис, 2011. – Т. 2. – 533 с.
5. Торкунов А. В. Корейский полуостров: метаморфозы послевоенной истории / А. В. Торкунов, В. И. Денисов, В. Ф. Ли. – М. : ОЛМА Медиа Групп, 2008. – 266 с.
6. Торкунов А. В. Корейская проблема: новый взгляд / А. В. Торкунов, Е. П. Уфимцев. – М. : АНК ИЛ, 1995. – 255 с.